

DE BELANGRIJKSTE BIOGRAFISCHE KENMERKEN VAN CHARLES DE FOUCAULD

Ab. Nabons-Wendé Honoré SAVADOGO, Burkina

Een wees omringd door genegenheid

Graaf Charles-Eugène de Foucauld werd geboren in Straatsburg op 15 september 1858 als zoon van François Édouard, adjunct-inspecteur van Waters en Bossen, en Elisabeth Marie Beaudet de Morlet. Hij had slechts één zusje, Marie, geboren op 13 augustus 1861.

Charles' kindsheid werd gekenmerkt door rouw. In 1864, op 6-jarige leeftijd, verloor hij zijn moeder als gevolg van een miskraam, op 13 maart zijn vader op 9 augustus en zijn grootmoeder van vaders kant in oktober. Charles en zijn zus werden opgevoed door hun grootvader, kolonel de Morlet, die hun kindsheid met warme genegenheid omringde. Hun kindsheid werd ook gekenmerkt door de genegenheid van de familie van zijn tante van vaders kant, de Moitessiers. Charles smeedde vooral een solide en diepe vriendschap met zijn nicht Marie Moitessier, die een doorslaggevende rol zou spelen in zijn menselijke en spirituele groei. Zijn grootvader verzekerde hem van een goede christelijke opvoeding. Hij deed zijn eerste communie en zijn vormsel op 27 april 1872.

Het verlies van zijn geloof en het terugvinden ervan

Charles werd toegelaten tot het Lyceum van Nancy in 1872 en de Militaire School van Saint-Cyr in 1876 en verloor gedurende ongeveer 12 jaar zijn geloof. Deze fase van zijn leven werd gekenmerkt door excessen en afwijkingen in zijn gedrag. De dood van zijn grootvader op 3 februari 1878 verslechterde zijn situatie. Charles zonk toen weg in luiheid, traagheid, verveling, gebrek aan discipline, middelmatigheid, buitensporige feesten en gekke financiële uitgaven. Hij raakte zelfs gehecht aan een vrouw, Marie C, en maakte haar tot zijn concubine.

Omdat hij een slecht gedisciplineerde maar moedige soldaat was, verveelde Charles zich en verliet hij uiteindelijk het leger in 1882 om zich te wijden aan het verkennen van Marokko. De glans van het succes bracht hem terug in de achting en bewondering van zijn familie en van de samenleving. Hij wordt nu gedreven door een morele en religieuze zoektocht. De genegenheid en het geloof van zijn familie ondersteunden hem in zijn steeds intensere religieuze zoektocht: "Mijn God, als je bestaat, laat me je dan kennen!". Hij ontmoet abbé Huvélin in de Sint-Augustinus-kerk in Parijs om over religie te praten, maar deze nodigt hem uit om te communiceren en te biechten. Charles de Foucauld bekeerde zich aldus eind oktober 1886 en zijn relatie met God zal geleidelijk vol liefde, tederheid en totale overgave aan God worden.

Een trappist en een onbuigzame navolger van Jezus van Nazareth

In 1890, amper drie jaar na zijn bekering, sloot hij zich aan bij de trappisten in de Notre-Dame des Neiges en vervolgens in de Notre-Dame du Sacré-Coeur in Akbès (Syrië). Maar zeer ontevreden over het feit dat hij de extreme armoede van Jezus in Nazareth niet kon vinden bij de trappisten en sterk verlangend een gemeenschap te stichten om dit ideaal ten volle te beleven, verliet hij het leven van de trappisten in januari 1897. Onder de waarschuwende leiding van zijn geestelijke begeleider, abbé Henri Huvelin, ging hij naar het Heilige Land en werd hij tuinman bij de Arme Clara-nonnen in Nazareth om het verborgen leven van de arme Jezus te imiteren, gedepouilleerd van alles, op zoek naar de laatste plaats.

De ontdekking van zijn priesterlijke en missionaire roeping

Bijna drie jaar lang beoefende Charles de Foucauld dagelijks veel uren eucharistische aanbidding, meditatie over het Heilig Evangelie en theologische lectuur. Er vinden dan zeer belangrijke veranderingen plaats in de perceptie van zijn roeping en van het sacrament van de eucharistie. Hij beseft dat er niets God meer verheerlijkt hier op aarde dan de aanwezigheid en het offer van de heilige eucharistie. Hij is er ook van overtuigd dat een mens Jezus nooit perfecter kan imiteren dan wanneer hij zijn offer aanbiedt of de sacramenten toedient. Charles keerde terug naar Notre-Dame des Neiges om zich voor te bereiden op het priesterschap. De retraites voor de diaken- en priesterwijding brachten hem de overtuiging bij dat de eucharistie een banket is dat bij de allerarmsten moet gebracht worden. Het vereist een universele broederschap met alle mensen, in het bijzonder met degenen die het verst af wonen. Vanaf dat moment wil hij zijn roeping om Jezus in Nazareth na te volgen niet langer in het Heilige Land beleven, maar te midden van de meest verwaarloosde schapen, die van Marokko.

De evangelische ontginning van de Sahara door vriendschap en vriendelijkheid

Diocesane priester gewijd op 9 juni 1901 aan het grootseminarie van Viviers, wilde hij naar Marokko gaan en vestigde zich daarvoor in Beni-Abbès, op het kruispunt aan de grens tussen Algerije en Marokko. Broeder Charles leefde in de Sahara een evangelische ontginning door vriendschap en vriendelijkheid. In Beni-Abbès begon hij met het leiden van een intens contemplatief leven in een grote broederlijke beschikbaarheid voor iedereen die zich in zijn Fraterniteit presenteerde: de karavanen, de soldaten en officieren, de eenvoudige reizigers, de slaven en vooral de armsten en meest behoeftigen.

Om de evangelisatie van de Toearegs te beginnen, nam hij deel aan pastorale reizen op het ritme van militaire missies. Zo wilde hij het vertrouwen van de bevolking winnen en vriendschap met hen aangaan. Hij vestigde zich later tussen de Toearegs in Tamanrasset in mei 1905 vanwaar hij pastorale reizen maakte. Hij incarneerde zich in hun cultuur door hun taal en cultuur te leren en door het Heilige Evangelie en enkele passages uit het Oude Testament in het Toeareg te vertalen. Charles verrichtte ook belangrijk taalkundig werk, waaronder de realisatie van een elementaire grammatica en twee lexicons: Toeareg-Frans, Frans-Toeareg. Ondanks veel moeilijkheden verzaakte Charles niet aan zijn aanwezigheid onder de Toearegs, die hij in deze termen samenvatte:

Vooreerst Jezus, Jezus in het Allerheiligste Sacrament in hun midden brengen, Jezus die elke dag neerdaalt in het Heilig Offer; verder ook het gebed in hun midden plaatsen, het gebed van de Kerk, hoe ellendig degene ook is die het uitspreekt ... ; verder komt het er ook op aan om deze onwetende mensen te laten zien dat christenen niet zijn wat zij veronderstellen, dat we geloven, liefhebben en hopen; tenslotte gaat het erom om het vertrouwen van de zielen te winnen, in vriendschap, hen vertrouwelijk nabij te zijn (apprivoiser), zo mogelijk hen tot vrienden te maken; zodat anderen na deze eerste benadering nog meer goed kunnen doen voor deze arme mensen.¹

Het was onder de Toereigs dat Charles de Foucauld op vrijdag 1 december 1916 stierf, vermoord door senousieten die zijn woning kwamen plunderen en hem gijzelden. Hij werd zalig verklaard door paus Benedictus XVI op 13 november 2005 en heilig verklaard door paus Franciscus op xxxxxx 2021.

DE ACTUALITEIT VAN CHARLES DE FOUCAULDS GEESTELIJKE ERVARING

Een veelvoud aan "volgelingen"

Na 15 jaar pastoraal werk in de Sahara, maakte Charles de Foucauld nauwelijks bekeerlingen. Zijn vurig verlangen om een religieuze gemeenschap te stichten die de volmaakte navolging van Jezus van Nazareth zou naleven, had geen succes. Ondanks deze schijnbare mislukking werden het leven en de dood van broeder Charles door de Heer zelf vruchtbaar gemaakt. Zo komt het dat veel discipelen van Christus geïnspireerd zijn door Foucaulds spirituele ervaring, gebaseerd op het vieren, het aanbidden en het doorleven van de eucharistie, op de universele broederschap, op het dagelijks luisteren naar en bemediteren van het evangelie, op de totale vertrouwvolle overgave aan de wil van de Vader, op het vurig verlangen om Christus naar de armsten en de verst verwijderde mensen te brengen.

Transformatie door middel van de eucharistie

De spirituele ervaring van Charles de Foucauld is als een licht dat de Heer vandaag aan zijn kerk aanbiedt om haar vooruitgang te verlichten. De intense eucharistische devotie die hij ons voorhoudt, is een effectief middel om onze eucharistische vieringen en aanbiddingen te beleven in het licht van de frisheid van de conciliaire hervorming van Vaticanum II. In de school van broeder Charles kan men niet deelnemen aan de eucharistie zonder een diepe verbondenheid met Christus te beleven die ons opent voor alle mensen, in het bijzonder voor de armsten en de meest verwijderden. Zijn model van eucharistische aanbidding nodigt ons uit om naar het Woord van God te luisteren teneinde omvormd te worden door het imiteren van Jezus' deugden.

Een model van evangelisatie in een situatie van secularisatie en religieus fundamentalisme

De relevantie van broeder Charles komt ook tot uiting in zijn model van evangelisatie. Temidden van een sterke moslimwereld waar hij niet openlijk kon uitnodigen in Jezus te geloven, wilde Charles de Foucauld zijn Meester verkondigen door vriendelijkheid en vriendschap te beleven met iedereen die hij ontmoette. Is het niet deze broederlijke, vriendelijke en tedere aanwezigheid die we nodig hebben om van Jezus te getuigen in onze steeds meer gesecculariseerde wereld?

Broeder Charles zag zijn moslimbroeders radicaliseren: "Het is de islamisering van Hoggar, [...] ... Het is een zeer ernstig feit [...], als over een paar jaar de Tuatiaanse mosliminvloed het overneemt, zal er een diepe en blijvende vijandigheid komen..."². De houding van broeder Charles ten opzichte van religieus fundamentalisme die tegenwoordig zo wijdverbreid is, is voor ons relevanter en inspirerender dan ooit. Of we nu in dialoog zijn of in vriendschap met moslims, of we nu het slachtoffer zijn van fundamentalisme, we hebben nood aan vriendschap, dialoog en heldere kennis van de andere om hem te 'begrijpen', nood aan vriendelijkheid en tederheid om de eenheid des harten te bevorderen.

De relevantie van broeder Charles komt ook tot uiting in zijn model van evangelisatie. Temidden van een sterke moslimwereld waar hij niet openlijk kon uitnodigen om in Jezus te geloven, wilde Charles de Foucauld zijn Meester verkondigen door vriendelijkheid en vriendschap te beleven met iedereen die hij ontmoette. Is het niet deze broederlijke, vriendelijke en tedere aanwezigheid die we nodig hebben om van Jezus te getuigen in onze steeds meer gesecculariseerde wereld?

Patroonheilige van de periferieën en van de universele broederschap

Het leergezag van paus Franciscus nodigt ons uit om naar de existentiële periferieën van de mensen te gaan om ze allemaal - vooral de meest afgelegen en uitgesloten - tot onze broeders en zusters te maken. In broeder Charles vinden we de specialist, de patroonheilige van de 'periferieën' en van de universele broederschap. Dit is wat hij beleefde en leerde: "we moeten alle mensen even sterk liefhebben, rijk en arm, gelukkig en ongelukkig, gezond en ziek, goed en slecht, omdat ze allemaal leden zijn van het mystieke lichaam van Jezus (nabije of verre materie), en daarom leden van Jezus, een deel van hem, dat wil zeggen oneindig eerbiedwaardig, beminnelijk en heilig"³.

Een hemelse vriend die begeleidt en uitdaagt

Charles de Foucauld is vandaag vooral relevant omdat zijn aanwezigheid bij God in de immense menigte heiligen, de vervulling is van de universele broederschap die hij zocht. Zijn deelname aan de heerlijkheid en het voorspreken van Christus, brengt hem aldus dagelijks aanwezig en actief in het leven bij ons en in dat van de kerk. Ieder van ons kan zich afvragen: welke vruchten heeft de vriendschap met broeder Charles in mijn leven gedragen? Zijn er aspecten van mijn leven waarin broeder Charles ons uitdaagt te veranderen?

Heilige Charles, bid voor ons!

Heilige Charles de Foucauld, bid voor ons, help ons om ons volledig aan de Vader over te geven, "zonder voorbehoud, met een oneindig vertrouwen", want hij is onze Vader en jij, jij bent onze vriend. Heilige Charles de Foucauld, bid voor ons!

LAC, 3-4-1906 - cité in J.-F. SIX, *Itinéraire spirituel de Charles de Foucauld*, Seuil, Paris 1958, 320

² CHARLES DE FOUCAULD, *Correspondances sahariennes*, Cerf, Paris 1998, 541.

³ C. DE FOUCAULD, *Aux plus petits de mes frères*, 51-52.